

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (осми състав)

30 март 2023 година*

„Преюдициално запитване — Член 267 ДФЕС — Член 47, втора алинея и член 48, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Право на справедлив съдебен процес — Право на презумпция за невинност — Изложение на фактическата обстановка в преюдициално запитване по наказателноправни въпроси — Установяване на извършването на определени деяния, за да може да се отправи допустимо преюдициално запитване до Съда — Спазване на предвидените в националното право процесуални гаранции по отношение на съдебните решения по същество“

По дело C-269/22

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Специализиран наказателен съд (България) с акт от 21 април 2022 г., постъпил в Съда на 21 април 2022 г., в рамките на производство по дело

ИП,

ДД,

ЗИ,

СС,

ХЯ

при участието на:

Специализирана прокуратура,

СЪДЪТ (осми състав),

състоящ се от: М. Safjan (докладчик), председател на състава, N. Piçarra и N. Jääskinen, съдии,

генерален адвокат: А. М. Collins,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

* Език на производството: български.

като има предвид становищата, представени:

- за ИП, от Хр. Георгиев, адвокат,
- за гръцкото правителство, от К. Boskovits, А. Magrippi и Е. Tsaousi, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от F. Ronkes Agerbeek, М. Wasmeier и Ив. Залогин, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 267 ДФЕС, както и на член 47, втора алинея и член 48, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на наказателно производство, образувано срещу ИП, ДД, ЗИ, СС и ХЯ за участието им в организирана престъпна група.

Правна уредба

Българското право

- 3 Наказателно-процесуалният кодекс, в редакцията му, приложима към спора в главното производство, предвижда, че всяка присъда по същество по наказателно дело трябва да се постанови при спазване на определени процесуални гаранции. По-специално членове 247—253 от този кодекс изискват прокурорът да внесе редовно обвинение, докато членове 271—310 от посочения кодекс предвиждат, че всички доказателства трябва да бъдат събрани с участието на защитата, че страните трябва да бъдат изслушани, като последната дума трябва да бъде дадена на подсъдимия, и че присъдата трябва да бъде постановена след тайно съвещание.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 4 На 19 юни 2020 г. Специализираната прокуратура (България) повдига обвинение срещу ИП, ДД, ЗИ, СС и ХЯ за участието им в организирана престъпна група, поставила си за користна цел превеждането през границите на България на граждани на трети държави и неправомерното им подпомагане да преминават българската територия, както и получаване или даване на подкупи във връзка с тази дейност. Трима от подсъдимите са служители на „Гранична полиция“ на Аерогара София (България).

- 5 Специализираната прокуратура твърди, че съответните граждани на трети държави са пребивавали в Кипър със студентски визи и са пътували със самолет от Кипър до България. Според Специализираната прокуратура тримата служители на „Гранична полиция“ са осъществявали граничен контрол при пристигането на посочените граждани на Аерогара София и са ги допусkali в страната в нарушение на служебните си задължения, и по-специално на задълженията си по Регламент (ЕС) 2016/399 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно Кодекс на Съюза за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници) (ОВ L 77, 2016 г., стр. 1).
- 6 Запитващата юрисдикция пояснява, че все още не е установила дали твърденията на Специализираната прокуратура са подкрепени от доказателствата по делото. Макар да е налице определена степен на вероятност посочените твърдения да се окажат основателни, тази юрисдикция счита, че след като събере доказателствата, трябва да изслуша страните и да установи фактическата обстановка, за да може да определи дали, както твърди Специализираната прокуратура, е възможно Регламент 2016/399 да е бил нарушен. Според запитващата юрисдикция, ако след подобна проверка тя направи извод, че посоченият регламент е приложим, ще може надлежно да отправи запитване до Съда относно тълкуването на разпоредбите на този регламент и на Договора за функционирането на ЕС.
- 7 Запитващата юрисдикция обаче се опасява, че ако отправи преюдициално запитване до Съда, след като е определила фактическата обстановка по този начин, би трябвало да си направи самоотвод по делото, тъй като в противен случай съгласно българското право бъдещият ѝ акт по същество ще бъде отменен, и с оглед на посочените опасения тази юрисдикция отправя преюдициален въпрос до Съда (дело C-609/21), целящ по същество да установи дали правото на Съюза допуска подобна национална норма.
- 8 В определение от 25 март 2022 г., ИП и др. (Установяване на фактите в главното производство) (C-609/21, непубликувано, EU:C:2022:232) Съдът постановява, че член 267 ДФЕС и член 94, първа алинея, буква а) от Процедурния правилник на Съда във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС и член 47, втора алинея от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална норма, която задължава наказателните съдилища, когато се произнасят по фактите в рамките на отправено до Съда преюдициално запитване, да се самоотведат, тъй като в противен случай ще бъде отменен бъдещият акт по същество. Съдът добавя, че такава норма трябва да бъде оставена без приложение от посочените съдилища, както и от всеки орган, оправомощен да я прилага.
- 9 След постановяването на това определение на Съда запитващата юрисдикция се пита дали, като е приела за установено в рамките на преюдициално запитване до Съда извършването на определени деяния от подсъдимия, тя е нарушила предвиденото в член 48, параграф 1 от Хартата право спрямо него да бъде приложена презумпцията за невинност и дали актът, който ще постанови по същество, след като получи отговор от Съда, би могъл да наруши правото на справедлив съдебен процес, гарантирано с член 47, втора алинея от Хартата.
- 10 Отбелязвайки, че правото на всяко лице спрямо него да бъде приложена презумпцията за невинност и правото му на справедлив съдебен процес, които са уредени в посочените разпоредби на Хартата, съответстват на идентични права по член 6 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), запитващата юрисдикция уточнява, че

въпросите ѝ се основават по-специално на практиката на Европейския съд по правата на човека относно посочения член 6 — практика, която тя трябва да зачита, тъй като Република България е страна по ЕКПЧ. От тази съдебна практика следвало, че разглежданите две права са нарушени, когато, произнасяйки се по въпроси, различни от съществуването на спора, и по-специално по процесуални въпроси, дадена юрисдикция изразява или формулира предварително становище или предварително формирана представа по същество.

11 Запитващата юрисдикция обаче уточнява, че за да приеме за установено извършването на деянията, което според нея е абсолютно необходимо за отправянето на допустимо преюдициално запитване, тя възнамерява да приложи същите процесуални гаранции като тези, които са предвидени в Наказателно-процесуалния кодекс по отношение на съдебните решения по същество.

12 При тези обстоятелства Специализираният наказателен съд (България) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Чл. 47 ал.2 от Хартата, който поставя изискването за безпристрастен съд и чл. 48 ал.1 от Хартата, който утвърждава презумпцията за невинност на обвиняемия, противопоставят ли се на задаване на преюдициално запитване по реда на чл. 267 ДФЕС, в което се приемат за установени определени фактически деяния на подсъдимите, ако преди задаване на преюдициалното запитване съдът е приложил всички изискуеми процесуални гаранции, свързани с постановяване на акт по същество?“.

13 С писмо от 5 август 2022 г. Софийски градски съд (България) уведомява Съда, че вследствие на законодателно изменение, влязло в сила на 27 юли 2022 г., Специализираният наказателен съд е закрит и че считано от тази дата, някои от висящите пред същия наказателни дела, включително това по главното производство, преминават по компетентност на Софийски градски съд.

По преюдициалния въпрос

14 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 267 ДФЕС във връзка с член 47, втора алинея и член 48, параграф 1 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска преди постановяването на решение по същество национален наказателен съд да приеме за установено, при спазване на предвидените в националното право процесуални гаранции, извършването на определени деяния, за да може да отправи до Съда допустимо преюдициално запитване.

15 В това отношение следва да се припомни, че когато запитващите юрисдикции излагат в акта си за преюдициално запитване фактическия и правен контекст по главното производство, те само изпълняват изискванията по член 267 ДФЕС и член 94 от Процедурния правилник и по този начин отговарят на изискването за сътрудничество, присъщо на механизма на преюдициалното запитване, без да може да се счита, че това само по себе си нарушава правото делото да бъде гледано от безпристрастен съд по член 47, втора алинея от Хартата, нито правото на всеки да се ползва от презумпцията за невиновност, гарантирано с член 48, параграф 1 от Хартата (вж. в този смисъл решение от 5 юли 2016 г., Огнянов, C-614/14, EU:C:2016:514, т. 22 и 23).

- 16 Същият извод се налага, когато с цел да избегне обявяването за недопустимо на преюдициално запитване, което възнамерява да отправи до Съда преди постановяването на решението по същество, запитващата наказателна юрисдикция счита, че трябва предварително да приеме за установено извършването на определени деяния, въпреки че на този етап от производството това нямаше да е необходимо, ако тя не възнамеряваше да отправи преюдициално запитване.
- 17 Всъщност обстоятелството, че запитващата юрисдикция трябва да приеме за установено извършването на определени деяния на етапа на преюдициалното запитване, само по себе си не предполага нарушение на правото на справедлив съдебен процес, нито на правото на всеки да се ползва от презумпцията за невиновност, тъй като, както е видно в настоящия случай от обясненията на запитващата юрисдикция, няма пречка на този етап тя да приложи всички процесуални гаранции, предвидени в националното ѝ законодателство, за да осигури спазването както на правото на справедлив съдебен процес, така и на правото на всеки да се ползва от презумпцията за невиновност.
- 18 Тази преценка не се поставя под въпрос от посочената от запитващата юрисдикция практика на Европейския съд по правата на човека относно член 6 от ЕКПЧ.
- 19 В това отношение трябва да се припомни, че както следва от Разясненията относно Хартата на основните права (ОВ С 303, 2007 г., стр. 17), член 47, първа и втора алинея от Хартата, който прогласява правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес, съответства на правото на справедлив съдебен процес, произтичащо по-специално от член 6, точка 1 от ЕКПЧ, докато член 48, параграф 1 от Хартата относно презумпцията за невиновност съответства на член 6, точки 2 и 3 от ЕКПЧ. Поради това съгласно член 52, параграф 3 от Хартата член 6 от ЕКПЧ следва да се взема под внимание за целите на тълкуването на членове 47 и 48 от Хартата като минимален праг на закрила (вж. в този смисъл решения от 5 септември 2019 г., АН и др. (Презумпция за невиновност), С-377/18, ЕУ:С:2019:670, т. 41 и цитираната съдебна практика и от 4 декември 2019 г., Н/Съвет, С-413/18 Р, непубликувано, ЕУ:С:2019:1044, т. 45 и цитираната съдебна практика).
- 20 Както признава запитващата юрисдикция, практиката на Европейския съд по правата на човека, посочена в преюдициалното запитване, се отнася до положения, при които Европейският съд по правата на човека е установил нарушение на член 6 от ЕКПЧ, с мотива че съдиите, които е трябвало да се произнесат по въпроси, различни от съществуването на спора, каквито например са процесуалните въпроси или въпросите относно компетентността, в нарушение на правото на справедлив съдебен процес или на презумпцията за невиновност, са изразили предварително становище или предварително формирана представа по съществуването на спора, по-специално относно извършването на определени деяния, в които е обвинен обвиняемият, или относно неговата вина.
- 21 От предоставената от запитващата юрисдикция информация обаче е видно, че в настоящия случай, за да приеме за установено извършването на определени деяния по главното производство, което счита за абсолютно необходимо с оглед на отправянето на допустимо преюдициално запитване, тя има за цел не да изрази предварително становище или предварително формирана представа по същество, а да се произнесе по тези деяния, като приложи всички процесуални гаранции, предвидени в националното право относно съдебните решения по същество.

- 22 С оглед на изложените по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 267 ДФЕС във връзка с член 47, втора алинея и член 48, параграф 1 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че допуска преди постановяването на решение по същество национален наказателен съд да приеме за установено, при спазване на предвидените в националното право процесуални гаранции, извършването на определени деяния, за да може да отпрати до Съда допустимо преюдициално запитване.

По съдебните разноски

- 23 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (осми състав) реши:

Член 267 ДФЕС във връзка с член 47, втора алинея и член 48, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз

трябва да се тълкува в смисъл, че:

допуска преди постановяването на решение по същество национален наказателен съд да приеме за установено, при спазване на предвидените в националното право процесуални гаранции, извършването на определени деяния, за да може да отпрати до Съда допустимо преюдициално запитване.

Safjan

Piçarra

Jääskinen

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 30 март 2023 година.

Секретар

A. Calot Escobar

Председател на състава

M. Safjan